

Un bon universitari

Joan Tapia

Jo crec que parlar avui aquí és un acte una mica emotiu. Tots els que estem avui aquí vam conèixer molt, bastant, l'Ernest Lluch, i tots tenim una certa sensació d'haver-lo cuidat poc, podríem haver aprofitat molt més la seva amistat. Per centrar una mica el tema, jo diria que l'Ernest era, bàsicament, una cosa que a Catalunya ha existit sempre, però que s'ha reconegut relativament poc, era un universitari. Jo crec que l'Ernest Lluch era bàsicament un universitari, un bon estudiant universitari, i un bon professor universitari ple de les inquietuds que hi havia en qualsevol universitat de finals dels cinquanta i de començaments dels seixanta. Al mateix temps, era un universitari que no vivia en una universitat tancada, una universitat que pensa només en ella mateixa, sinó en una universitat profundament vinculada a la societat, és a dir que la universitat es cuidi de totes les inquietuds polítiques, culturals, futbolístiques, de tot tipus que hi ha en una societat, i en aquest sentit era tot el contrari de l'universitari distant, era un universitari pròxim a la seva societat. I jo crec que és aquesta coherència en la visió universitària àmplia i compromesa amb el seu medi social, el motiu pel qual l'Ernest passa en un moment donat a l'activitat política, en la qual té un paper destacat, però crec que relativament bastant accidental en la seva vida, perquè la seva vocació bàsica és la universitària.

La seva activitat política es resumeix en dos fets: és diputat del partit socialista a Catalunya a les primeres eleccions, a les primeres Corts democràtiques l'any 1977, concretament per Girona, perquè era un home de reconeguda vàlua intel·lectual a la Catalunya d'aquells moments però no formava part dels nuclis dirigents del que era Convergència socialista i la Federació Catalana del PSOE: per això l'envien per obrir la llista de Girona. I és ministre del primer Govern que es fa a Espanya; ministre del primer govern d'esquerres que hi ha després de molts anys. És ministre de Sanitat.

I després, per reforçar aquest tesi, quan abandona el ministeri, el seu interès és anar de rector a la Universitat Internacional Menéndez y Pelayo, perquè vol retrobar tota la seva vocació universitària d'una manera molt pluridisciplinària,

no en el marc encotillat d'una universitat clàssica, sinó al marc d'una universitat que es caracteritza, diguem-ho d'una manera positiva, per jugar amb les idees, jugar amb les assignatures, posar les coses en relació les unes amb les altres, fet que en una universitat clàssica és molt més difícil, encara que últimament la universitat va perdent part de la seva rigidesa. Hi ha una universitat que no era rígida, sinó que per essència era mòbil, que havia de ser atrevida, havia de fer cursos diferents, havia de posar en contacte amb altra gent, havia de ser origen de notícies, havia de ser focus de curiositat, ja que una de les característiques de l'Ernest Lluch era una gran curiositat, i aquesta universitat era la Universitat Internacional Menéndez y Pelayo.

Per totes aquestes característiques, perquè el coneixia, no molt a fons, bastant superficialment, la veritat sigui dita, sempre havia respectat el seu criteri, vaig creure que amb una certa ampliació del ventall ideològic dels col·laboradors de *La Vanguardia*, l'Ernest Lluch podia representar una col·laboració procedent del camp socialista, i clarament socialista, però amb una personalitat individual prou forta perquè els seus articles no fossin de repetició d'una exposició burocràtica d'un partit, d'una exposició oficial d'un partit del Govern, sinó que donessin idees per discutir, idees per coincidir o no coincidir amb altres col·laboradors del diari i animessin el diari. Crec que va ser l'any 1988, no ho he pogut comprovar, que li vaig demanar si volia escriure a *La Vanguardia* un article setmanal, que va estar fent durant molt de temps. Ho va interrompre en un moment determinat, però no puc recordar exactament per què, i ho va reprendre amb certa rapidesa, i fins pràcticament el dia del seu assassinat. L'Ernest era una persona que complia regularment l'encàrrec de l'article. Moltes vegades el portava ell mateix a *La Vanguardia*, el lliurava a recepció, o demanava veure algú o veure'm a mi. La veritat, era un home en aquest sentit veritablement discret, malgrat ser un polític, era una persona notable. L'altre dia ho vaig pensar, és una de les poques persones que no m'havien demanat mai res com a polític en actiu. Mai m'havia dit «heu d'anar a cobrir això o allò altre». Més aviat, les converses que havíem tingut eren perquè jo li havia demanat informació d'algun tema, i tampoc excessivament, perquè li deia «Ernest, què penses d'això?», i ell de vegades si que deia les seves opinions, però no era un home que utilitzés els diaris. Jo no sé en la seva etapa al *Tele-exprés* o a *El Correo Catalán*, que són etapes anteriors, però en democràcia consolidada, l'Ernest Lluch podria haver trucat moltes vegades com a col·laborador i dir «escolta, fes això o allò», o «us equivoqueu aquí», «aquesta editorial no m'agrada», o «no teniu raó». Mai. I crec que això implica clarament que el seu temperament era més universitari que polític.

Els temes que tractava l'Ernest eren absolutament variats. Crec que fruit d'aquesta curiositat, anava cada dia per la vida i escrivia sobre allò que li cridava

l'atenció. I ho escrivia ràpid, perquè era més partidari de dir el que pensava amb rapidesa sense cuidar l'estil. L'interessava el fons de l'article, i de vegades eren articles precipitats, que ell mateix deia que no havia tingut més temps, «m'ha vingut la idea aquest matí, ahir, i ho vull publicar aquesta setmana». Seguia bastant el ritme periodístic. Els col·laboradors són capaços de retardar un article una setmana per escriure un article més brillant. Ell, la idea que se li ocorria, l'endemà, si podia, la publicava, o dos dies després. Era un home que feia l'article ràpidament.

I, evidentment, en aquest ventall de temes diversos, fent un repàs ràpid, trobem molts temes econòmics. Ell finalment, en el tema de l'economia, d'alguna manera era un deixeble de Fabià Estapé. Era un home més jove, havia tingut més capacitat de realitzar les seves idees que Fabià Estapé, el seu condicionament polític havia estat molt menor, havia estat pràcticament lliure, no com Estapé. Però venia d'aquella Facultat d'Econòmiques inicial, que era una mica laboratori d'idees noves, d'idees europees, d'idees americanes, d'idees modernes en un món que estava absolutament tancat, i en el qual pràcticament dominava l'autarquia, com a les universitats espanyoles. Hi ha molts articles sobre economia. Els articles sobre economia de l'Ernest són sobre el fet de la setmana, hi ha pocs articles de l'Ernest Lluch sobre temes de política econòmica antics. En canvi, sí que hi ha articles sobre història econòmica, sobre el pensament econòmic, sobre l'evolució del pensament econòmic.

Altres articles són articles ciutadans, hi ha alguns articles sobre el Barça, una de les seves preocupacions. Evidentment, hi ha articles sobre política, prenent posicions, en aquesta actitud sempre independent. L'Ernest Lluch va sortir del ministeri amb un cert desencant, però amb les mateixes conviccions. Havia vist la política, el Consell de Ministres de prop; havia discutit amb altres ministres. Quan jo vaig ser col·laborador al ministeri de Miguel Boyer, l'Ernest no era un home de la línia econòmica de Miguel Boyer, però en canvi sembla que hi tenia una relació personal excel·lent, de manera que quan va fer doctor *honoris causa* Helmut Smith, l'antic canceller alemany, va voler que Miguel Boyer fes el discurs de la Universitat Internacional Menéndez y Pelayo.

Havia vist la política i el poder de prop, molt de prop. L'havia exercit en cert sentit, en un tema tan important com la sanitat pública, però havia vist que no era la seva vocació. La seva vocació era continuar incidint, opinant sobre política. Té molts articles sobre política, i després hi ha molts articles sobre el País Basc. Els articles sobre el País Basc són importants, i potser seria interessant recollir-los d'alguna forma perquè és una antologia del País Basc molt certa. El fet és que ell coneixia el País Basc des de feia molt de temps. Crec que el fet de ser rector de la Universitat Menéndez y Pelayo crec el feia anar més al País Basc. Tenia un petit apartament a Sant Sebastià, li agradava anar de vacances, i

veia gent. Com que era un home curiós, li agradava veure gent. Veia gent de la Universitat, gent de la política, gent del seu partit, gent d'altres partits, gent nacionalista. Tot el seu enfocament del País Basc és d'una actitud de diàleg entre nacionalistes i no nacionalistes essencial per aconseguir una normalització. Si no hi ha diàleg entre nacionalistes i no nacionalistes no hi ha solució. I després, com a conseqüència d'aquest, la necessitat de portar els nacionalistes bascos al consens constitucional. Com que el Partit Nacionalista Basc no havia votat la Constitució, encara que havia estat a punt de votar-la, i de fet ell era amic personal d'alguns peneuvistes que havien defensat la necessitat de votar la Constitució i havien estat desautoritzats en últim moment per la direcció del PNB; en fi, hi havia diputats i senadors, molt partidaris de votar la Constitució, i havien reconstituït la teoria dels drets històrics, una disposició addicional de la Constitució, que permetria que el País Basc acceptés el consens constitucional.

I era també una actitud bel·ligerant amb ETA realment. De l'Ernest Lluch s'ha dit que era un filobertzale en alguns diaris de Madrid. Hi ha un article a *La Vanguardia*, pocs dies abans de morir, concretament del 19 d'octubre de 2000, que es titula «El pecado original de ETA», i una de les coses que hi fa és posar de relleu que molta gent que ara no vol diàleg amb el nacionalisme basc, i que forma part de la direcció intel·lectual del no-diàleg amb el nacionalisme basc, són antics militants d'ETA, alguns amb càrrecs oficials al Govern actual, però que van ser militants d'ETA que van participar intel·lectualment en la primera ETA, la que se sol anomenar *l'ETA bona*, la que lluitava contra Franco. Ernest Lluch diu clarament que no hi ha dues ETA, una de bona que lluitava contra Franco i una de dolenta, l'ETA sempre és dolenta. El primer assassinat d'ETA és el d'un nen l'any 1960, i el segon assassinat és el de tres obrers gallecs que anaven a França a veure pel·lícules, perquè en aquell moment no es podien veure pel·lícules pornogràfiques a Espanya, i ETA els confongué amb policies que van a França i els assassinà. Aquesta és l'ETA en què estaven alguns d'aquests intel·lectuals que diuen que no s'ha de dialogar amb ETA, hi estaven i ordenaven assassinar. Alguns articles que han sortit després, sobretot a *l'ABC*, responen a aquesta certa denúncia.

De totes maneres, el que a mi més m'ha impressionat és l'article publicat el 4 d'agost d'aquest any arran de l'assassinat de Juan Mari Jáuregui, que havia estat governador civil del País Basc en l'època del govern socialista. L'Ernest Lluch diu concretament: «Ha muerto alguien por pensar exactamente lo que yo pienso». D'alguna manera, ell, a partir d'aquest article, havia de saber que això li podia passar, perquè la frase és rotunda: «Ha muerto alguien por pensar exactamente lo que yo pienso». Era un socialista basc que no estava en la línia majoritària del partit socialista d'Euskadi, que es podria definir com a antinacionalista, sinó que estava en la línia de l'alcalde de Sant Sebastià de buscar l'entesa

amb els nacionalistes. I en aquest article hi ha coses notables. Hi ha una frase sobre la qual s'hauria de reflexionar, perquè en aquest moment estem amb el tema del terrorisme, com en una pel·lícula que es vol pintar, amb bons i dolents, pràcticament com indis i *cowboys*. Jo crec que el missatge de l'Ernest Lluch és que aquí no hi ha indis ni *cowboys*, no hi ha bons ni dolents. Hi ha un problema polític difícil de solucionar i s'ha de solucionar amb coherència.

Escriu el 4 d'agost: «y ahora con cuatro años de malos resultados policiales, hay cifras para pensar [es refereix a Jáuregui] que era un hombre firme y democrata. Hablan de incluso diez comandos funcionando e incontrolados. No es más firme quién lo afirma de modo enfático, sino quién actúa. Al igual que con los jueces, que deben hablar sobre todo con sus sentencias, los responsables de las fuerzas de seguridad deben hablar por medio de sus detenciones». Evidentment, tots sabem que avui en dia a Espanya passa tot el contrari.

